

WELKE BEDRIJFSSTRATEGIE TOEPASSEN BIJ OMSCHAKELING NAAR BIORUNDVEE?

Tijdens het namiddagdeelte van de eerste editie van de Veetournee waren er meerdere infosessies. Een van deze sessies behandelde de mogelijkheden en moeilijkheden bij het omschakelen van een gangbaar naar een biologisch rundveebedrijf. Sander Van Haver, innovatieconsulent Bio-omschakeling bij het Innovatiesteunpunt, deed mogelijke bedrijfsstrategieën uit de doeken. — Naar: Veetournee

Het omschakelingsproces bestaat uit verschillende stappen en kan enkele jaren duren. Dit proces begint met advisering. Bedrijven die willen omschakelen zitten met heel wat vragen. Meestal hebben die te maken met de rentabiliteit van een biologisch bedrijf, technische aanpassingen aan het bedrijf en productiemethoden. Binnen de biolandbouw zijn er verschillende adviseurs die hierop vrij snel een antwoord kunnen geven.

Een werk van lange adem

De volgende stap is het mentale proces. Dat neemt meestal veel tijd in beslag, want heel vaak blijven bedrijven twifelen om effectief de stap te zetten van gangbare naar biologische productie. Bedrijven schakelen vaak effectief om als ze op een kantelpunt in de bedrijfsvoering staan. Bijvoorbeeld wanneer de toekomstige

stige opvolger van het bedrijf biologisch wil werken, wanneer bij gebrek aan een opvolger de keuze om te investeren in

.....
**Een biologische
 rundveehouder moet
 als het ware ook een
 akkerbouwer zijn.**

verdere opschaling geen optie is, of wanneer de bedrijfsleider bij een herinvestering een nieuwe weg wil bewandelen. Ook een melkfafnemer die plots beslist om de melk niet meer op te halen, kan een kantelpunt zijn. Als melkveehou-

der moet je dan strategische keuzes maken met het oog op de toekomst, en dan kan bio zeker een optie zijn. Het komt in feite hierop neer: een bedrijf dat wil omschakelen neemt de tijd om kennis op te doen, een visie op te bouwen, een stappenplan te ontwikkelen en waar mogelijk gefaseerd om te schakelen.

Wettelijke normen teelten

Biologische melk kan enkel geproduceerd worden met biologisch voeder. Om het financieel en praktisch rond te krijgen, is een rundveehouder daarom bijna verplicht om het merendeel van het ruwvoeder zelf te telen. De biologische teeltwijze onderscheidt zich op drie essentiële kernpunten van de gangbare teeltmethode. Zo kan je als landbouwer geen gebruik maken van chemische meststoffen, ook niet van herbiciden,

synthetische insecticiden en fungiciden én moet je verplicht biologisch zaaigood gebruiken, op enkele uitzonderingen na. De meeste van deze voorwaarden zijn redelijk eenvoudig haalbaar, maar onkruidbestrijding blijft moeilijk. In maai-teelten zoals gras-klaver rijzen weinig problemen. In graansilage en granen is mechanische onkruidbestrijding behoorlijk eenvoudig uit te voeren. Bij gewassen zoals maïs en voederbieten die moeilijk of heel traag dichtgroeien, is mechanische onkruidbestrijding moeilijker uitvoerbaar. Om maïs onkruidvrij te houden, zijn minstens drie tot vier werkgangen met een wiedege en/of schoffelmachine nodig. In voederbieten is daarnaast ook manuele onkruidbestrijding noodzakelijk. Biologische rundveehouders kunnen bovendien nauwelijks een beroep doen op loonwerkers omdat er bijna geen loonwerkers zijn die zich toelagen op de bioteelt. Een biologische rundveehouder moet als het ware ook een akkerbouwer zijn. De teeltkeuze moet overigens zo veel mogelijk gericht zijn op de productie van eiwit (gras-klaver, luzerne ...). Biologisch eiwitrijke grondstoffen zijn immers veel duurder in aankoop dan biologische voedermiddelen die rijk zijn aan energie (bijvoorbeeld maïs). Vooraf afspraken maken met collega-bioboeren om ruwvoeder te kopen, is zeker een manier om eventuele tekorten op te vangen. Gras-klaver vormt het belangrijkste gewas op een biologisch rundveebedrijf: het brengt N aan in de bodem, levert een eiwitrijk voedermiddel op en onderdrukt de onkruiden. Doorgaans neemt maïs maximaal 20% van het areaal in op een biologisch melkveebedrijf vanwege de hoger vernoemde belemmeringen.

Wettelijke normen vee

Een traditioneel melkveebedrijf zal op het vlak van huisvesting zelden een probleem hebben om te voldoen aan de normen voor bio. Van de totale vrij toegankelijke oppervlakte (zo wordt de wachtruimte naar de melkstal niet meegeteld) mag maximaal 50% in roosters zijn uitgevoerd. De ligruimtes moeten ingestrooid zijn en de dieren moeten tijdens het graasseizoen toegang hebben tot de weide. Het rantsoen moet 100% biologisch zijn en uit meer dan 60% ruwvoeder bestaan. Ontwormen en vaccinaties zijn toegelaten, net zoals antibiotica. Dat laatste evenwel beperkt en preventief gebruik is niet toegelaten.

De mest van een biologisch bedrijf moet op biogrond worden afgezet. Het omge-

keerde kan wel: op biogrond kan je nog gangbare mest uit extensieve veehouderij gebruiken. Sinds dit jaar geldt daarbij wel dat van de dierlijke mest die gebruikt wordt minstens 20% biologisch moet zijn. De veestapel van een biologisch melkveebedrijf kan er anders uitzien dan op een gangbaar bedrijf. Robuustere dieren, waarbij de keuze niet direct ligt op top-producties, zullen eerder hun plaats hebben op een biologisch bedrijf dan op een gangbaar bedrijf. Ook moet een biologische vleesveehouder het aantal keizersneden op zijn bedrijf beperken. Na drie jaar omschakeling mag maximaal 70% van de dieren nog een keizersnede ondergaan, na vijf jaar nog maximaal 20%. In de praktijk betekent dit dat de meeste bedrijven opteren voor andere rassen dan Belgisch witblauw. De raskeuze gebeurt best in overleg met de afnemer van het vlees.

Omschakelperiode

De periode tussen het starten met biologische productie (de datum waarop een bedrijf aangemeld is bij een controle-organisatie) en het moment waarop een bedrijf als 100% biologisch wordt beschouwd, noemt men de omschakelperiode.

De omschakelperiode voor eenjarige gewassen en grasland bedraagt twee jaar. Melkvee kan na zes maanden omgeschakeld zijn, vleesvee na twaalf maanden. Vleesvee kan echter pas als bio verkocht worden (voor de slacht) wanneer de dieren driekwart van hun leven in biologische omstandigheden werden gehouden. Een bedrijf kan in stappen omschakelen. Voor melkvee geldt de volgende regeling: vanaf één jaar nadat de omschakeling van de gronden is gestart, kan het melkvee aangemeld worden. Dat vee is op zes maanden omgeschakeld. Je

- 1 Biologische melk kan enkel geproduceerd worden met biologisch voeder.
- 2 Om maïs onkruidvrij te houden, zijn minstens drie tot vier werkgangen met een wiedege en/of schoffelmachine nodig.
- 3 De teeltkeuze moet zo veel mogelijk gericht zijn op de productie van eiwit (gras-klaver, luzerne ...).

levert dus 18 maanden na de start van de omschakeling van je percelen de eerste biologische melk. Voor vleesvee geldt dat het volledige bedrijf in één keer omgeschakeld wordt (gedurende twee jaar).

Ondersteuning

Er wordt via verschillende kanalen ondersteuning geboden aan landbouwbedrijven die willen omschakelen naar de biologische productiemethode. Financiële ondersteuning is mogelijk als je de biologische productiemethode toepast (al gedurende de omschakelperiode) in de vorm van hectarestun, als je advies over biologische landbouw inwint en om een biobedrijfsplan op te maken. Voor investeringen specifiek voor de biologische landbouw kan je VLIF-steun krijgen, en ook voor de controlekosten op de toepassing van de biologische productiemethode door een erkend controleorgaan. Daarnaast bieden de volgende initiatieven begeleiding aan land- en tuinbouwers: 'Bio zoekt boer' bij de omschakeling naar de biologische landbouw, 'Bio zoekt keten' bij het zoeken naar een afzet-

markt. Ten slotte kan je via de biobedrijvengids contacten leggen met andere biobedrijven om samen te werken, onder meer op het vlak van mestafzet en begrazing en via de biobedrijfsnetwerken om kennis te delen.

Rentabiliteit

Sinds het jaar 2000 werd de wereldwijde omzet van biomelk zes keer groter. In België verdubbelde de omzet in 10 jaar. Toch blijft de biomarkt in België beperkt: 3,5% van alle melk is biologisch. Ter vergelijking, in Denemarken is dit 30%. Het marktaandeel van biologisch rundvlees bij ons is 2%. De prijs van biologische melk wordt sinds eind 2013 voor lange termijn vastgelegd. De volatilititeit is hiermee voor een groot stuk weggewerkt. Toch is dit geen garantie dat deze prijs steeds wordt uitbetaald. Een sterke stijging in het Europees aanbod en een trapsgewijze groei aan de afnamezijde zorgen dit jaar voor een licht gedaalde marktprijs. De vooruitzichten zijn dat er vanaf 2020 opnieuw een tekort zal zijn aan biologische melk.

Voor vleesvee is er een meerprijs van 15% via de normale lange afzetketen, afhankelijk van het type vlees. Een hogere meerprijs is haalbaar via de korteketenverkoop, maar dit vraagt meer investeringen en is ook arbeidsintensief. Om met vleesvee in het biologisch circuit rendabel te zijn, moet je vooral aan de kostenstructuur werken. Goedkope gronden en stallen, een goede omzetting van ruwvoeder, robuuste dieren en eiwitrijke teelten zelf verbouwen zijn zaken waarmee je best rekening houdt.

Conclusie

Omschakelen van gangbaar naar bio kan zeker een interessante piste zijn voor een aantal bedrijven die op een kantelpunt in hun bedrijfsvoering staan. Hierbij is het belangrijk dat je goed geïnformeerd aan dit proces begint. Professioneel advies kan helpen om een objectief beeld van de mogelijkheden van je bedrijf te hebben. Maar het allerbelangrijkste is dat je er zelf van overtuigd bent dat omschakeling de juiste keuze is voor jouw bedrijf. ■